

ТМ	Г. XXXIV	Бр. 1	Стр. 395-397	Ниш	јануар - март	2010.
----	----------	-------	--------------	-----	---------------	-------

Приказ дела
Примљено: 18. 10. 2009.

Златко Магдаленић

ПИСАЊЕ ГРАДА И УРБАНА СВАКОДНЕВИЦА

Године 2007. "Прометеј" из Новог Сада издао је књигу проф. др Љубинка Пушића под називом "Писање града: урбана свакодневица".¹ Полазећи од тога да град представља чињеницу и стварност од које савремени човек не може да побегне и, истовремено, пишући једноставним и лако разумљивим језиком, професор Пушић разматра многобројне феномене урбане свакодневице и износи мноштво релевантних социолошких запажања. У исти мах, снажно се упозорава на опасности које произилазе из брзоплетог уопштавања, ослањања на исувише симплификоване дихотомије и/или широко распрострањеног уверења да се о граду све зна. Такви приступи за последицу имају многе површиности које опструишу целовитије социолошко разумевање и објашњавање суштине урбаног феномена.

Истичући како "многобројни урбани идиоми и обрасци никада нису у једноставном поретку који омогућава брзо разумевање градске партитуре", аутор указује на неопходност социологије контекста која представља основни предуслов разумевања начина на који се градови међусобно разликују. Свеједно да ли је реч о разликовању градова у Војводини и оних у јужном делу Мађарске, "балканских" градова и градова у западној Европи, градовима у различитим регионима света или градовима у истом подручју, на пример, у Европи. Два истоветна града не постоје, закључује професор Пушић. Сваки град јесте једна "аутентична историја" која се може разумети само истраживањем сложених, трајних и практично нераскидивих релација између самог града, друштва и културе. Проучавање тих релација представља "неизвестан посао", али је много значајније од бављења питањем оптималне величине града или пак коришћења статистичких параметара (посебно закона великих бројева) који, у крајњој линији, мало тога говоре о друштвеним садржајима града. "Закон великих бројева није онај којим се треба руководити када се одређује градскост једног насеља".

Идеја на којој се посебно инсистира јесте она према којој се град најбоље упознаје емпиријски, конкретно или, како професор Пушић наглашава, "ногом и оком које хода по земљи", а не са дистанце, преко разгледница или објектива фотографског апарата. Такав приступ негује се у целој књизи те аутор стога и говори о градовима који су оставили снажан утисак на њега, свеједно да ли позитиван или негативан. Читава књига, у ствари, јасно говори

magzljans@eunet.rs

¹ Љубинко Пушић, *Писање града: урбана свакодневица*. Нови Сад: Прометеј, 2007.

о важности личне, субјективне перцепције и интерпретације града. Ради се, другим речима, о личним доживљајима града који, међутим, имају и своја теоријска упоришта. Управо то је квалитет који овој књизи даје научну и социолошку вредност. Позивања на Макса Вебера, Луиса Мамфорда или пак Луиса Вирта у том погледу нису никаква случајност.

Полазећи од тога да град представља плодну синтезу духа и материје, професор Пушић се супротставља поједностављеним утилитарним и технократским приступима граду који разарају управо поменути синтезу духа и материје. То је уочљиво посебно када се говори о Новом Саду у коме је "комунистичко полувековље" оставило бројне негативне трагове и последице које се и данас тешко отклањају. По мишљењу професора Пушића, утицаји идеологије и политике ту су још увек одвише снажни и ти утицаји у великој мери отежавају профилисање Новог Сада у препознатљив град. Продужена транзиција с веома неизвесним исходом, улице са неважним именима која ништа не значе људима који у њима станују, универзитетски кампус на коме истинска друштвеност никада није заживела, промашено пробијање булеvara (који је то само по имену), стално присутна тежња да се градом управља првенствено на личну корист, недостатак капије, прљавштина, смеће, општа небрига и немар, те бројне друге манифестације друштвеног и културног пропадања воде аутора закључку да је реч о "тужном граду".

На 280 страна професор Пушић дубоким аналитичким погледом осветљава многобројне манифестације урбаног живота. При томе, бави се веома широким спектром најразноврснијих тема, од имена градова као суштинског исказа њиховог идентитета, протицањем времена у граду и феноменом старења града, субурбије, мултикултуралности, преко урбанизма схваћеног у виртовском смислу као начина живота, односа између града, политике и економије, градским сценама, до односа између урбаног и грађанског, јавног и приватног, невладиних организација и њихове улоге са становишта функционисања града, односа између тзв. провинцијских и космополитских градова и тежње оних првих да опонашају ове друге, односа између друштвеног и просторног и урбане симболике. На то се надовезују размишљања о парковима и трговима, градским пијацама, семафорима, фасадама, киши, ветру, мирисима и бојама у граду, кафанама и кафићима, испијању кафе и другим манифестацијама које се обичном посматрачу могу учинити мање значајним. Социолошки смисао свему томе даје и поређење Новог Сада са другим европским градовима, попут Туркуа, Хага, Амстердама, Утрехта, Лајдена, Вајмара итд. Пореди их, аутор се пита зашто Нови Сад није "квалитетан производ" попут поменутих градова и шта би ваљало учинити да једном он ипак постане такав, наравно, на неки себи својствен начин. Ово питање прожима целу књигу о којој је у овом приказу реч и представља практично главну ауторову преокупацију.

Књига која је овде у кратким цртама представљена није писана у форми уџбеника већ, како је истакнуто, обухвата размишљања аутора о многобројним аспектима живота у граду. Сва та размишљања успешно су повезана у садржајну целину у којој се критички приступа бројним проблемима који отварају питање будућности градова, нарочито Новог Сада. У том контексту поставља се и питање одрживости чију социолошку димензију аутор види у томе што она скреће пажњу на то да основни извор проблема треба тражити у поремећеним међуљудским односима. "Одрживост има своју цену, али још није утврђено ко, како и када треба да плати последице реалне неодрживости

света у коме живимо. Једни имају, други би да имају; једни троше, други стварају; једни загађују, други су загађени. Најчешће се у први план извлачи мање-више стандардна максима о томе да су природа и човек у до сада највећем неспоразуму. Намерно се заобилази чињеница да је неспоразум настао негде другде: између самих људи" – закључак је аутора у том погледу. У сваком случају, показујући велико интересовање и познавање материје, професор Пушић је написао књигу која представља значајан допринос продубљенијем и потпунијем увиду у комплексност урбаносоциолошке проблематике. Посебна вредност пак састоји се у томе што се не нуде коначни одговори, већ се читалац позива да и сам размисли о покренутим темама и проблемима који оптерећују урбану свакодневицу. То је квалитет који ову књигу препоручује не само онима који су професионално оријентисани на изучавање града него и широј јавности која се занима за град, феномене који конституишу његову друштвеност, као и могуће начине постављања и анализирања најразноврснијих питања и проблема.